

γκρᾱς ὁ, πολλὰχ. *grās* Κρήτ. (Πεδιάδ. Σφκκ. Χαν.) Πάρ. (Λεῦκ.) Πελοπν. (Μάν.) Σάμ. (Μύλ. Παλιόκ.) *γκρᾱ* τό, Λεξ. Δημητρ. Πληθ. *γκρᾱδες* σύνθηθ. *γκρᾱδία* Μακεδ. (Βόιον Κοζ.)

Ἐκ τοῦ Γαλλ. *gras*, ὀνόματος τοῦ ἐπινοήσαντος τὸ ὄπλον.

1) Εἶδος στρατιωτικοῦ ὀπισθογεμοῦς τυφεκίου, ἐν χρήσει ἄλλοτε εἰς τὸν ἐλληνικὸν στρατὸν μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἐπαναληπτικῶν πυροβόλων ὄπλων καὶ δὴ τοῦ μάνλιχερ κοιν.: Ἐμαλῶνασι δουφεκίς με τοῦ *grādes* Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Ὅταν παντρεύονταν, εἶχαν ἓνα ἔθιμο καὶ ἔσπαζαν μιὰ λαίνα σημαδεύοντας μὴ τὰ *γκρᾱδία* Μακεδ. (Κοζ.) Εἴχαμαν σαρανταπέντε *γκρᾱδία* αὐτόθι. || Ἄσμ.

Πᾶρε ἔς τὰ χεῖρια σου τὸ *grā*, | νὰ κυνηγήσης τὸ φονιά (ἐκ μοιρολ.) Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)

Μάννα μ', ἐγὼ κολάστηκα, πότε ἤμουν στρατιώτης
μοῦ ᾤφαγε ὁ *γκρᾱς* τὸ νῶμο μου καὶ τὸ γυλιὸ τὴν πλάτη
Πελοπν. (Ὀλυμπ.)

Μὴ ντυφεκάς, κασσίδα μου, με τοὺς κλεμμένους

γκρᾱδες

καὶ θὰ τὸ μάθῃ ὁ Κολοκυθᾶς καὶ θὰ ᾄχουμε καβγάδες
Καρ. (Γέροντ.) 2) Μεταφ., ὁ εὐθύς ἄνθρωπος Στερελλ. (Σπάρτ.): Εἶμι *γκρᾱς*. β) Βλάξ Μακεδ. (Κοζ.): Δὲν πέρασι τὴν τάξ', τρανὸς *γκρᾱς*, *γκρᾱς* ντίπ! Συνών. *καράμπι-να*. γ) Ἀξεστός ἄνθρωπος Ἦπ. (Πλατανῶσ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς παρωνύμ. (ἐπὶ ἰσχυρογνώμονος ἀνθρώπου) ὑπὸ τὸν τύπ. *Γκρᾱς* Θεσσ. (Κρυόβρ.) Εὐβ. (Στεν.) Πελοπν. (Δυρράχ.)

γκράτσια ἡ, ἐνιαχ. *grátzia* Ζάκ. Κεφαλλ. Νάξ. *γρᾱ-τῖα* Σάμ. *γρᾱσία* Κύπρ. *γρᾱσα* Κύπρ. *γρᾱνσα* Μύκ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *grazia* = χάρις Πβ. καὶ τὸ βυζαντ. *γρᾱτῖα* Σαχλίκ., Γραφαὶ καὶ ἀφηγήσεις, στ. 296-7 (ἐκδ. Wagner, σ. 88) «ξεβάλλει, ἀπηλογοῖαί τους, ἐβγαίνει καὶ κλειδώνει, | καὶ φαίνεται του κ' ἔκαμε πολλὰ μεγάλα *γρᾱτῖα*». Ὁ τύπ. *γρᾱνσα* διὰ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν τοῦ στίχου.

1) Χάρις ἀπονειμομένη εἰς κατὰδικον Κεφαλλ. 2) Ἐπὶ προσώπου, σώματος, κινήσεων, ὁμιλίας, χάρις, ωραιότης Μύκ. Σάμ.: *Μηγάρ' ἔχ' γρᾱτῖα ἡ ὁμιλία τ'!* Σάμ. || Ἄσμ.

Πᾶς τὸ φέραν ἀπ' τὴ Βράντσα κι ἔχει τὸ παιδί μου

γρᾱνσα

(ἐκ βανκαλ. Βράντσα = Φράντσα, ἡ Γαλλία) Μυκ. 3) Ὅς ἐπιφών., ἐκφρασις εὐγνωμοσύνης δι' εὐχὴν ἢ διὰ τινὰ προσφορὰν, εὐχαριστῶ Ζάκ. — Γ. Ξενοπ., Κόσμος, 60: *Γκράτσια*, μὰ ἔχω παρέα, ἀποκρίθηκε Γ. Ξενοπ., ἐνθ' ἄν.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γρατσίας* Νάξ. Κεφαλλ. καὶ *Γράτσος* Μῆλ. κ.ά. Πβ. ἄγρᾱτσορ.

γκραχάλημα τό, Πελοπν. (Βερεστ.) — Κ. Μαριν., εἰς Ν. Ἔστ. 2, 257 *γκραχάλισμα* Λεξ. Π. Βλαστ. 389.

Ἐκ τοῦ ρ. *γκραχαλίζω*.

Γρυλλισμὸς χοίρου ἐνθ' ἄν.

γκραχαλητό τό, Πελοπν. (Βερεστ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *γκραχαλίζω* καὶ ἀναλογ. πρὸς τὸ *ροχαλητό*.

Γρύλλισμα χοίρου: Ποῦ ποῦ! ὅπως πάαινα διαπέρα τὸ

δρόμο, ἀκῶ κάτι *γκραχαλητά* ποῦ μοῦ φάνηκε πὼς ἦτανε στοιχειὸ κι ὄχι γουρούνι.

γκραχαλίζω Πελοπν. (Βερεστ.) — Λεξ. Π. Βλαστ. 389. Λέξις πεποιημένη.

Γρυλλίζω ἐνθ' ἄν.: Μωρε τί πάθανε φτοῦ' ντὰ γουρούνι καὶ *γκραχαλᾶνε* ἔτσι σήμερα. Βερεστ.

γκρέθι τό, Πελοπν. (Κόρινθ.) *γκρέδι* Πόρ.

Ἐκ τοῦ Ἀλβαν. *grenxë* ἢ *grezë* = σφήκα.

Μεγάλη σφήκα ἐνθ' ἄν. Συνών. *σκοῦροκος*, *σερ-σέγκι*.

γκρέκα ἡ, Ἀθῆν. Ἰων. (Μπουρνόβ.) Νάυστ. Στερελλ. (Περίστ. κ.ά.) — Λεξ. Πρω. Δημητρ. *γκρέκα* Ζάκ. (Κερ.)

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *greca* = μακινδρικὸν σχῆμα.

1) Τὸ διακοσμητικὸν σχῆμα μαϊάνδρος συνηθέστατον εἰς τὴν ἀγγειοπλαστικὴν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὸ κέντημα Ἀθῆν. Ἰων. (Μπουρνόβ.) Στερελλ. (Περίστ.) — Λεξ. Πρω. Δημητρ. κ.ά.: Ἦκαμε μιὰ *γκρέκα* γύρω-γύρω ἔς τὸ σεντόνι τῆς Μπουρνόβ. Οἱ *γκρέκις* εἶναι δύσκουλις κι δὲ γίνονται μὴ σταυροβιλουμένα Περίστ. 2) Εἶδος κάππας Ζάκ. (Κερ.) 3) Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν χυτῶν, τεμάχιον σιδήρου τὸ ὁποῖον τίθεται ἐντὸς τοῦ χώματος τοῦ τύπου, διὰ νὰ συγκρατῇ τὸ χῶμα τῆς καρδιᾶς (= τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ μηχανήματος) Νάυστ.

Γκρέκια ἡ, πολλὰχ. *Γρέκια* Ἀπουλ. (Κοριλ.) Καλαβρ. (Ροχούδ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *Γραικόρς*, παλαιότερας ὀνομασίας τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἐλληνοφώνων κατοίκων τῆς Κ. Ἰταλίας ἐνθ' ἄν.: Ἀλ-λόρα ἰσκαπ-πέτσαν ἀτ-τὴν *Γρέκια* (= τότε ἐδραπέτευσαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα). Ἀπουλ. (Κοριλ.)

γκρέκο τό, ἐνιαχ. *γκρέκο* Ἀπουλ. (Καλημ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *Γραικόρς*.

Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα τῶν ἐλληνοφώνων κατοίκων τῆς Κ. Ἰταλίας ἐνθ' ἄν.

γκρέκος, ὁ ἐνιαχ. *γκρίκο* Ἀπουλ. (Κοριλ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *Γραικόρς*.

Ὁ ἐλληνοφώνος κάτοικος τῆς Κ. Ἰταλίας ἐνθ' ἄν.

γκρέμα ἄκλ. Ἦπ. — Λεξ. Βλαστ. 372.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γκρεμόςς*, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ρέμα*, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνεκφέρεται.

Κρημνὸς ἐνθ' ἄν.: Παροιμ. φρ. *Ρέμα γκρέμα νὰ γίνουν!* (συνών. μετὰ τὴν ἀρχ. «γαῖα πυρὶ μετχθήτω») Ἦπ. *Καὶ νὰ φύγω ρέμα καὶ νὰ κάτσω γκρέμα* (συνών. μετὰ τὴν *μπρός* *γκρεμόςς* καὶ *πίσω* *ρέμα* ἐπὶ ἀναποφεύκτου καταστροφῆς ἢ ἐπὶ διλήμματος) Ἦπ.

γκρεμάδα ἡ, ἐνιαχ. *γκριμάδα* Ἦπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ. (Βόιον) *γριμάδα* Ἦπ. (Τσαμαντ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γκρεμόςς* καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -άδα.

1) Λίαν ἀπόκρημνος τόπος Ἦπ. (Ζαγόρ. Τσαμαντ.) Συνών. *γκρεμάδι*, *γκρεμάλι*, *γκρεμάρι*, *γκρεμαρός*, *γκρεμαρούκλα*, *γκρεμιὰ*, *γκρε-*

μίλα, γκρεμισταριά, γκρεμίστρα, γκρεμόβραχος, γκρεμός, γκρεμοτόπι, γκρεμοτοπιά, γκρεμότοπος, γκρεμούρα, γκρεμούρας, ραδιό.

2) Έρειπωμένη οικήα Μακεδ. (Βόιον.)

Ή λ. και ως τοπων. υπό τους τύπ. Γκρεμάδα Ήπ. (Μαργαρ. Πέρδικ.) Γκριμάδα Πελοπ. (Γορτυν.) Γκριμάδης Ήπ. (Ιωάνν.)

γκρεμάδι τό, ένιαχ. γκριμάδ' Ήπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ. (Καστορ.) κρεμ-μάν Κύπρ. Πληθ. κρεμ-μάδκια Κύπρ.

Έκ του ούς. γκρεμός και της παραγωγ. καταλ. -άδι, πιθαν. και κατά το ρημάδι. Ό τύπ. κρεμ-μάν διατήν προφοράν του γκ ως κ εις αρχήν λέξεως ή κατά το κρεμώ.

1) Γκρεμάδα 1, τό όπ. βλ., Ήπ. (Ζαγόρ.) 2) Κατά πληθ., κατωφερείς άγροί, επί κλιτύος Κύπρ. 2) Γκρεμάδα 2, τό όπ. βλ., Μακεδ. (Καστορ.): "Όταν έγινι ού παναπατρισμός, τά βοήκαμι τουτα γκριμάδια τά σπίτια μας.

Ή λ. και ως τοπων. υπό τον τύπ. Γκριμάδ' Ήπ.

γκρεμαδιάζω ένιαχ. γκριμαδιάζου Ήπ. (Ζαγόρ.) γριμαδιάζω Ήπ. (Τσαμαντ.)

Έκ του ούς. γκρεμάδα ή γκρεμάδι.

1) Ένεργ. άμτβ., καταπίπτω εις έρείπια ένθ' άν. 2) Μέσ., ρίπτομαι κατά κρημνών Ήπ. (Τσαμαντ.): Γριμαδιάσου! (γκρεμοτσακίσου, ξεκουμπίσω, χάσου κ.τ.τ.) Συνών. γκρεμιδιάζω, γκρεμίζω, γκρεμοτσακίζω.

γκρεμάλι τό, ένιαχ. κρεμ-μάλιν Κύπρ. γρέμναλο Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)

Έκ του ούς. γκρεμός και της παραγωγ. καταλ. -άλι.

Κρημνός ένθ' άν.: Του φουρλαδάει μέσ' 'ς τά γρέμναλα (φουρλαδάει = έκσφενδονίζει) Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.) Πάησι 'ς τά γρέμναλα (πάησι = πήγε) αυτόθ. 'Σ τά γρέμναλα! (ένν. νά πᾶς' άρά) αυτόθ. Βλ. συνών. εις λ. γκρεμός.

γκρεμάρα ή, ένιαχ. γρεμνάρα Νάξ. (Άπύρανθ.) γρεμ-μάρα Σύμ. ιγρεμ-μάρα Σύμ.

Έκ του ούς. γκρεμός και της παραγωγ. καταλ. -άρα.

1) Μέγας κρημνός ένθ' άν.: "Έχε μιάν ιγρεμ-μάρα αθεόρατη! Σύμ. 2) Μέγας λίθος Σύμ.: 'Η γρεμ-μάρα κάεται ακόμα κειά. Άρκουδω μιάν ιγρεμ-μάρα (άρκουδω = άρπάζω).

Ή λ. και ως τοπων. υπό τους τύπ. Γρεμνάρα Κρήτ. (Άργυρούπ.) Έγκρεμνάρα Σίφν. Άγκρεμάρα Κως (Κέφαλ.) Κρεμ-μάρα του Σκάρου Νίσυρ.

γκρεμαράκι τό, ένιαχ. έγρεμναράκι Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ούς. γκρεμάρι κατά τύπ. υποκορ.

Βράχος ένθ' άν.: Άσμ.

Πόν' ήμουν μέσ' 'ς τη θάλασσα χρουσόν έγρεμναράκι, νά πέρναν ή αγάπη μου, ν' άκούβησε λιάκι (πόν' = πού νά, είθε νά).

γκρεμάρι τό, ένιαχ. γρεμνάρι Ζάκ. Κρήτ. Νάξ. (Άπύρανθ.) γκρεμνάρι Στερελλ. (Φωκ.) γκρεμνάρι Γ. Χατζιδ. Γλωσσολ. Μελέτ. 125, 145 γρεμ-μάρι Σύμ. γρεμ-μάρι Κως Σύμ.

Τήλ. κρεμ-μάρι Λέρ. Νίσυρ. Τήλ. Χάλλκ. κ-κρεμ-μάρι Χάλλκ.

Έκ του ούς. γκρεμός, παρά τό όπ. και τύπ. γκρεμνός, κρεμ-μός κ.λ.π., και της παραγωγ. καταλ. -άρι.

1) Τόπος βραχώδης, κρημνώδης Ζάκ. Κρήτ. Κως Λέρ. Νάξ. (Άπύρανθ.) Σύμ. Τήλ. Χάλλκ.— Γ. Χατζιδ. ένθ' άν.: Άσμ.

Τσουπάνης εκατέβην-νε απόυ ψηλόν κρεμ-μάρι Τήλ.

Πού ήξερα, μιὰ φουρνελιά νά βάλω 'ς τό γρεμνάρι, άφου τον ήφερεν εντό τό Χάρο νά σέ πάρη Νάξ. (Άπύρανθ.)

Θωρεϊ φουσσαίτο τση στεριās κι άρμάδα του πελάου, πάνω σέ πέτρα πάτησε, σέ ριζιμιό γρεμνάρι αυτόθ.

Ή λ. και ως τοπων. υπό τους τύπ. Γρεμνάρι Ζάκ. Γρεμνάρι του Χερουλιακού Νάξ. (Άπύρανθ.) Γκρεμνάρι Στερελλ. (Φωκ.) Της Κάπ-παρης - της Σκάφης - της Συνκιās τό Κρεμ-μάρι Τήλ. 'Σ τά Χορδοά Γκρεμ-μάρια αυτόθ.

2) Σπήλαιον υπό κρημνώδη προεξοχήν βράχου Κως Νίσυρ.: "Αμα 'έμ' βολλαργέρονυν d' άρριά 'πό τά νγρεμ-μάρια, προμηνύεται γιερή βροσή (πολλαργέρονυν = άπαλλαργάρουν = απομακρύνονται) Κως. 2) Μεμονωμένος βράχος Νάξ. (Άπύρανθ.): "Όλη ή σπηλιά είν' έναν αλειφτό γρεμνάρι. "Ηλεα πώς θα μπορέσωμε νά κόψωμε dό γρεμνάρι που 'ναι μέσ' 'ς τό μαερεϊό, μα dε d' αξιωνούμεστα. "Ένα γρεμνάρ' έέξεχεν εκεί 'ς τό πεζούλι κ' έθέλησα νά τό κόψω κ' ήρριξα κάτω τό πεζούλι. Θα dής δυό γρεμνάρια ν' ανοίουν γαι νά σφαλούνε και μέσ' 'ς εντά τρέχει τ' άθάνατο νερό. 3) Μεταφ., εύρωστος, άθλητικός άνήρ Νάξ. (Άπύρανθ.): Σά γρεμνάρι 'τονε κι απέκειο πέθανε σέ δυό μέρες. Καλέ, μα πώς τό 'ονάτισεν ή άρρώστια τό γρεμνάρι εκείνο! Συνών. βράχος Β, 1.

γκρεμαρίδι τό, ένιαχ. κρεμαρίδι Χίος.

Έκ του ούς. γκρεμάρι και της υποκορ. καταλ. -ίδι.

1) Μικρός κρημνός. Συνών. γκρεμαρούλι. 2) Λίθος μέγας, της καταλ. -ίδι καταστάσης μεγεθ. κατά τά εις -ίδι έπιτατικά γροθίδι, μπουνίδι, τουφεκίδι κ.τ.τ.: Θα σου σύρω ένα κρεμαρίδι! (= θα σου έξακοντίσω μιὰ μεγάλη πέτρα). Συνών. βράχος Α 3.

γκρεμαροβόλι τό, ένιαχ. γρεμναροβόλι Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ούς. γκρεμάρι, παρά τό όπ. και τύπ. γρεμνάρι, και της παραγωγ. καταλ. -βόλι.

Πλήθος άπορρώγων βράχων. Συνών. Γκρεμαροθέμι, γκρεμαρομάνι, γκρεμοθέμι.

γκρεμαροθέμι τό, ένιαχ. γρεμναροθέμι Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ούς. γκρεμάρι, παρά τό όπ. και τύπ. γρεμνάρι, και της παραγωγ. καταλ. -θέμι.

Γκρεμαροβόλι, τό όπ. βλ.

γκρεμαρομάνι τό, ένιαχ. γρεμναρομάνι Νάξ. (Άπύρανθ.)

Έκ του ούς. γκρεμάρι, παρά τό όπ. και τύπ. γρεμνάρι, και της παραγωγ. καταλ. -μάνι.

Γκρεμαροβόλι, τό όπ. βλ.

